

**MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ PİYANO EĞİTİMİNDE EŞLİKLİ OKUL ŞARKILARINA YER VERİLME DURUMUNUN İNCELENMESİ****Investigation of the Inclusion of Accompanied School Songs in Piano Education for Music Teacher Candidates****Eren Can KIZILTÜRK \***  
**Hamit YOKUŞ \*\*****ÖZ**

Bu araştırma, müzik öğretmeni adaylarının piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına ne ölçüde yer verildiğini piyano eğitimcilerinin görüşleriyle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Aydın Adnan Menderes, Muğla Sıtkı Koçman ve Pamukkale Üniversitelerinde 2023-2024 bahar döneminde Piyano Eğitimi 2 dersi veren öğretim elemanları oluşturmuştur. Nitel bir durum çalışması olan araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle kategorize edilerek değerlendirilmiştir. Bulgular, eğitimcilerin eşlik çalışması yapma kararını öğrenci seviyesi, dersin sadece iki yarıyıl sürmesi ve müfredat yoğunluğu gibi faktörlere bağlı olarak belirlediğini göstermektedir. Araştırmada, eşlik çalışmalarında karşılaşılan temel sorunların öğrencilerin piyano ve armoni alt yapılarının yetersizliği ile ders süresinin kısıtlılığı olduğu tespit edilmiştir. Eğitimciler, ders saati yetersizliği nedeniyle eşlik çalışmalarını genellikle ders dışı zamanlara veya seçmeli derslere kaydırmakta, eser ve kaynak seçimini ise öğrenci seviyelerine göre yapmaktadır. Kullanılan kaynak kitapların büyük benzerlik gösterdiği ve armoni temelli çalışmalar içerdiği görülmüştür. Araştırma, eşlikli şarkı çalışmanın müzik öğretmeni adaylarının mesleki birikimine, mezuniyet sonrası pratik ihtiyaçlarını karşılama becerilerine önemli katkı sağladığı sonucuna ulaşmış ve program geliştirme çalışmalarında bu bulguların dikkate alınması önerilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Müzik Eğitimi, Müzik Öğretmeni Adayları, Piyano Eğitimi, Eşlikli Okul Şarkıları, Eşlik Becerileri.

**ABSTRACT**

This study investigates the inclusion of accompanied school songs in piano education for music teacher candidates, based on perspectives from piano educators. The research involved instructors teaching Piano Education II course during the 2023–2024 spring semester at Aydın Adnan Menderes University, Muğla Sıtkı Koçman University, and Pamukkale University. Using a qualitative case study design, data were gathered through semi-structured interviews and analyzed descriptively. Results show that instructors base their decision to include accompaniment exercises on student proficiency levels and the limited two-semester duration of the course. Major challenges included students' insufficient piano skills and inadequate course length. Due to time constraints, educators often move accompaniment practice outside class hours and adapt musical pieces and materials to suit students' abilities. The resources used for teaching accompanied songs are notably similar across institutions and typically feature harmony-based exercises tailored to different skill levels. The study concludes that incorporating piano-accompanied school songs significantly enhances the professional training of future music teachers.

**Keywords:** Music Education, Music Teacher Candidates, Piano Education, School Songs with Accompaniment, Accompaniment Skills.

**Araştırma Makalesi/Research Article Geliş Tarihi/Received Date:** 16.10.2025 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 06.01.2026

\* **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Yüksek Lisans Öğrencisi, erencankizilturk@gmail.com, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, ORCID: 0009-0009-6016-6698

\*\* Prof. Dr., hamityokus@mu.edu.tr, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-0120-3390

### EXTENDED ABSTRACT

The piano maintains a universally recognized status as the most fundamental instrument in comprehensive music education, serving as an essential tool for developing multifaceted musical competencies including technical performance, critical listening, score reading, and deep musical understanding. This central role makes piano education an indispensable component in music teacher training programs worldwide. Beyond mere technical proficiency, effective music education demands the integration of theoretical knowledge spanning harmony, counterpoint, advanced music theory, and diverse musical forms. Within this educational framework, the piano emerges as a foundational instrument for developing sophisticated accompaniment skills that prove crucial for prospective music teachers throughout their professional careers.

Accompaniment represents a complex, integrated skill set that extends significantly beyond basic piano performance, requiring the seamless fusion of theoretical knowledge with practical application. Professionally equipped music teachers possessing well-developed piano accompaniment skills can effectively lead diverse performance groups, demonstrate musical passages to students with clarity, participate confidently in ensemble performances, and provide appropriate functional music for school events and ceremonies. These professional requirements strongly underscore the critical importance of systematically incorporating accompanied school songs into piano education curricula for music teacher candidates, ensuring they graduate with practical skills matching their future workplace demands.

This qualitative case study thoroughly investigates piano educators' perspectives and experiences regarding the integration of accompanied school songs in piano education. The research meticulously examines current instructional practices, identifies implementation challenges, and explores the perceived professional benefits of accompaniment training for future music teachers. The investigation aims to provide comprehensive insights that could inform curriculum development and instructional improvements in music teacher education programs.

The study employed a rigorous qualitative case study design with a participant group comprising nine experienced piano instructors from three distinct universities. Using carefully considered convenience sampling methodology, researchers developed a detailed semi-structured interview form containing six primary questions exploring accompaniment inclusion and eight supplementary demographic questions. Comprehensive data collection occurred through multiple validated channels, including in-depth face-to-face interviews, structured online meetings, and detailed email correspondence. All interviews were professionally audio-recorded and meticulously transcribed, with all participant identities protected through systematic coding procedures. The rich qualitative data underwent methodical descriptive analysis following formal ethical approval from the relevant institutional review board.

Research findings revealed a notably divided approach to incorporating accompanied school songs in current teaching practices. Five instructors reported regular and systematic inclusion of accompaniment studies, while four acknowledged excluding this component from their instruction. Those omitting accompaniment cited multiple significant constraints, including coverage of accompaniment in separate specialized courses, varying student technical readiness levels, necessary focus on fundamental technical skills, insufficient allocated lesson time, and overarching curriculum limitations and requirements.

Instructors who successfully integrated accompaniment studies described a carefully sequenced pedagogical approach, initially concentrating on developing solid basic piano proficiency before systematically introducing accompaniment exercises across various musical genres and styles. The most frequently mentioned primary resource was Birol Işıkdemir's comprehensive "Gradual Multitone Method and Accompaniment," usefully supplemented by other published school song collections and selected classical composers' accompaniments appropriate for developing skills.

Several significant challenges emerged regarding effective accompaniment instruction implementation. Educators consistently identified student proficiency variations, inadequate lesson time allocation, diverse learning styles, and students' insufficient harmony knowledge as primary obstacles. Constructive solutions proposed included increasing weekly lesson frequency, implementing individualized teaching strategies, incorporating metronome practice for rhythmic development, and strengthening curricular connections between harmony theory and practical piano application courses.

Regarding collaborative instructional practices, six instructors actively facilitated paired activities involving coordinated singing and instrumental accompaniment, while three did not, primarily citing scheduling constraints and student preparedness concerns. Educators emphasized deeper systemic problems, noting that music teacher candidates typically receive insufficient accompaniment training and that compressing piano education into a single academic year fundamentally limits comprehensive skill development. Specific recommendations included increasing functional skill development activities and enhancing piano educators' specialized accompaniment expertise through professional development.

The study reveals a fundamental tension between traditional piano pedagogy's emphasis on artistic solo repertoire and the practical demands of classroom teaching requiring functional accompaniment skills. This significant discrepancy highlights a crucial gap in current music teacher preparation programs that requires urgent addressal through curricular reform.

Piano educators unanimously affirmed the considerable professional value of accompaniment training, identifying multiple specific benefits including practical preparation for real-world teaching scenarios, development of functional piano skills directly applicable in school settings, and enhanced aural capabilities essential for classroom teaching. They strongly emphasized that for music teachers, practical accompaniment ability for standard school repertoire holds substantially greater professional relevance than advanced classical performance skills.

The research identifies several structural barriers to effective accompaniment training implementation. The limited duration of piano education, particularly following recent curriculum changes reducing mandatory instruction time, significantly impacts comprehensive skill development. Additionally, insufficient instructional time allocation and varying student preparedness levels further complicate effective implementation of accompaniment training.

In conclusion, music teacher training programs must strategically prioritize functional piano skills to adequately prepare candidates for professional demands. Specific actionable recommendations include extending piano and harmony instruction throughout the four-year curriculum, systematically revising curricula to integrate accompaniment competencies at all levels, and enhancing specialized pedagogical preparation for piano instructors

in this crucial area. Ultimately, piano education for music teachers requires a fundamental shift from training solo performers toward developing comprehensively equipped educators capable of meeting the practical challenges of contemporary educational environments. This essential transformation demands concerted institutional effort in curriculum development, instructional methodology innovation, and strategic resource allocation to ensure music teachers graduate with the necessary practical skills to successfully fulfill their professional responsibilities.

Piyano, müzikal icra, dinleme ve nota okuma becerileri kazandırması, müziği anlama ve teori bilgisine katkı sunması ve diğer müzik eğitimleri için sağlam bir temel oluşturması nedeniyle müzik eğitimcileri tarafından en temel ve evrensel çalgı olarak kabul edilmektedir (Dağdeviren, 2006: 311). Nitekim, söz konusu bu özelliklerin, piyano eğitimini müzik programlarının vazgeçilmez bir bileşeni haline getirdiği söylenebilir. Piyano eğitimi, bireylere piyano çalma becerisi kazandırma ve mesleki müzikal birikim geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Yokuş, 2005: 5). Bu süreçte, öğrencilerin piyano eğitimi hedeflerine ulaşmaları, kullanılan müfredat ve öğretim tekniklerinin yanı sıra, armoni, kontrpuan, müzik formları, eser analizi, müzik teorisi, besteleme, müzik tarihi ve çok seslendirme teknikleri gibi konularda kuramsal bir temelle desteklenmelerine bağlıdır (Babacan ve Gökbudak, 2011: 94). Bu bağlamda piyanonun, müzik eğitiminin temel çalgılarından biri olarak, müziği çalma, dinleme, okuma, anlama ve diğer müziksel becerilerin gelişiminde önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

Erözkan ve Yokuş (2021: 120), müzik öğretmenliği eğitiminin gerekliliklerini gözeterek piyano eğitimi yeterliliğini (i) piyano çalma, (ii) lisans derslerini destekleme düzeyi ve (iii) eşlik çalma olmak üzere üç boyutta ele almıştır. Piyano çalma boyutu, piyano repertuarının çeşitli dönemlerine ilişkin eserleri teknik ve müzikal bir ustalıkla icra edebilme, piyano çalgısını mesleki yaşamında ustalıkla kullanabilme yeterliliğini ifade eder. Piyano çalma becerisi, bir müzik öğretmenin hem öğretim sürecindeki etkililiğini artırır hem de gerektiğinde nitelikli sanatsal faaliyetleri gerçekleştirebilmesine katkı sağlayabilir. Piyano eğitiminin lisans derslerini destekleme yeterliliği, mesleki müzik eğitimi sürecinde diğer derslerle olan etkileşimini ifade eder. Piyano çalma becerisi, bu derslerin uygulamalı yönlerini pekiştirir ve öğrenmeyi derinleştirir; teorik bilgilerin pratikle birleştirmelerine olanak sağlayabilir. Eşlik çalma boyutu ise çeşitli türdeki müzik eserlerinin, şarkıların, marşların ve ses egzersizlerine piyano ile eşlik yapabilme ve ayrıca gerektiğinde çocuk şarkılarına doğaçlama eşlik yapabilme yeterliliği ile ilgilidir.

Eşlik, geçmişte çok eski zamanlara uzanan ve zaman içinde sürekli evrilen müzikte, bir eserin ana melodisini ya da vokal partisini destekleyen ve onu öne çıkaran yardımcı bölümler veya çalgı grupları olarak tanımlanabilir (Bilgin, 1998: 24). Kutluk'un (1996: 6) ifadelerine göre, Klasik Dönem, vokal eşlik sanatının modern anlamdaki formuna kavuşmasında öncü bir rol oynamıştır. Bu dönemde bestelenen Schubert Lied'leri ile lied formunun tarihindeki en olgun seviyesine ulaştığını, aynı zamanda vokal eşliğin de bu eserlerle birlikte artistik açıdan zirveye çıktığını ifade etmektedir. Eğitsel açıdan ele alındığında, piyanonun eşlik ile olan ilişkisi ve eğitim-öğretim alanındaki gerekliliği önemli bir konu alanı olarak değerlendirilebilir (Kurtuldu, 2021: 2). Eşlik çalma, müzik öğretmenin öğretimini zenginleştiren ve öğrencilerin müzikal algılarını güçlendiren bir unsurdur. Müzik öğretmeni yetiştirme programlarında piyano, öğretmen adaylarının etkili bir şekilde eşlik yapabilme becerisini kazanması için temel çalgı olarak kabul edilir. Eşlik yapabilme, sadece piyano çalma yeteneğiyle sınırlı olmayıp, armoni, kontrpuan, müzik kuramları gibi derslerle desteklenen bir beceridir. Bu sayede, piyano eğitimi, müzik öğretmenlerine hem teknik hem de teorik açıdan daha kapsamlı bir donanım kazandırarak, öğretmenlik becerilerini daha fonksiyonel ve etkili hale getirir (Sönmezöz, 2006: 26). Bu bakımdan, bir müzik öğretmeni adayının meslek hayatı için eşlik çalma konusunun önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Alanyazında, piyano eşlik konusu genellikle eşliğin tanımı ve yapısı, kaliteli bir eşlik için gerekli önkoşullar ile piyano eşliğin okul müzik eğitimindeki rolü ve önemi gibi temalar çerçevesinde incelenmektedir (Kurtuldu, 2021: 3). Bu bağlamda, okul şarkılarına piyano ile eşlik edebilme becerisinin, piyano öğretim sürecinin temel amaçlarından biri olduğu vurgulanmaktadır (Çevik ve Güven, 2011: 88). Piyano eğitimi, tıpkı diğer eğitim

alanlarında olduğu gibi, bireyin bilişsel, duygusal ve psikomotor gelişim alanlarının tümünü hedeflemektedir. Bu nedenle, piyano eğitiminin öğrencilerin müzikal beğeni düzeyi, işitsel algı kapasitesi ve genel müzikal yeterliliklerinin gelişimine kayda değer katkılar sağladığı düşünülmektedir. Söz konusu bu kazanımların elde edilebilmesi için, piyano çalma tekniklerinin doğru ve sistematik bir biçimde öğrenilmiş olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Kalkanoğlu (2020: 1941), müzik öğretmeni adaylarının piyano eşlikli olarak okul şarkılarını seslendirebilme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimin, temel olarak piyano dersleri kapsamında verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Aynı çalışmada, bu derslerin temel amacının, öğrencilere pratik ve işlevsel piyano çalma yetkinliği kazandırmak olduğu belirtilmektedir. Diğer bir ifadeyle, piyano dersinin asıl hedefinin “piyanonun okul müzik eğitiminde kullanılması” olduğu ve piyanonun eşlik çalgısı olarak etkin bir şekilde kullanılacağı öğrenciye ilk dersten itibaren vurgulanmalı ve kavratılmalıdır (Batıbay ve Aydınoglu, 2006: 22). Mesleki yeterlilik bağlamında, piyano eşliği konusunda yetkin bir müzik öğretmeninden, enstrümantal veya vokal performans gruplarına eşlik etmesi, öğrencilere şarkıların akor progresyonlarını ve müzikal pasajlarını öğretmesi, öğrenci ve meslektaşlarıyla birlikte performans topluluklarında yer alması ve okulun düzenlediği özel etkinlikler için fonksiyonel müzik yapması beklenmektedir (Bobetsky, 2004, aktaran Piji Küçük, 2015: 222). Bu nedenle, bir müzik öğretmenin piyanoyu, eşlik amacıyla etkili bir biçimde kullanabilme becerisine sahip olması kritik bir öneme sahiptir. Dolayısıyla müzik öğretmenliği programlarındaki piyano eğitimi kapsamında piyanonun aynı zamanda eşlik çalgısı olma hususu göz önüne alınarak, teknik ve müzikal çalışmalar ile öğrencilerin eşlik çalmaya ilişkin becerilerinin de geliştirilmesinin geride bırakılmaması gerektiği düşünülmektedir. Bu düşüncelerden hareketle müzik öğretmeni adaylarının piyano eğitiminde; eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumuna, eşlikli okul şarkılarının çalışılmasında var ise karşılaşılan sorunlara ve ayrıca eşlik çalışmalarının müzik öğretmeni adaylarının mesleki birikimlerine ne gibi katkılarının olduğuna ilişkin piyano eğitimcilerinin görüşlerini ortaya çıkarmak gerekli görülmüştür.

### **Araştırmanın Amacı**

Araştırmanın amacı piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumunun piyano eğitimcilerinin görüşleri doğrultusunda araştırmanın ele alınan boyutları çerçevesinde incelenmesidir.

Araştırmanın problem cümlesi “Müzik öğretmeni adaylarının piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumu nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibidir.

Piyano eğitimcilerinin görüşlerine göre;

1. Piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilmekte midir?
2. Eşlikli okul şarkılarının çalışılmasında var ise karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Müzik öğretmeni adaylarının eşlikli okul şarkılarını seslendirmelerinin mesleki birikimlerine katkısı nedir?

### **Araştırmanın Sınırlılıkları**

Araştırma, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda Piyano Eğitimi dersini veren öğretim elemanları ile sınırlandırılmıştır.

## YÖNTEM

### Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel çerçevede gerçekleştirilmiş durum çalışma desenidir. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010, aktaran Subaşı ve Okumuş, 2017: 420). Durum çalışmasından söz edilebilmesi için araştırılmak istenen konunun sınırlandırılabilir olması gerekmektedir. Veri toplama aşamasında görüşme yapılacak kişi sayısının ve yapılacak gözlemlerin belirli bir sınırı yoksa bu olayı durum çalışması ile ele almak mümkün olmamaktadır (Merriam, 2013, aktaran Yeşilbaş Özenç, 2022: 59).

### Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu uygun/kazara örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu çerçevede araştırmanın çalışma grubunu; Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Piyano Eğitimi 2 derslerini yürüten öğretim elemanları (n=9) oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan piyano eğitimcilerinin; 3 katılımcı kadın, 6 katılımcı erkektir. Piyano eğitimcilerinin 4'ü yüksek lisans, 5'i doktora mezunudur. Piyano eğitimcilerinin 1'i 6-10 yıl arası; 1'i 11-15 yıl arası ve 7'si 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptir. Piyano eğitimcilerinin 1'i Araştırma Görevlisi Dr., 2'si Dr. Öğretim Görevlisi, 4'ü Öğretim Görevlisi ve 2'si Doçent Dr. kadrolarındadır. Araştırmaya katılan piyano eğitimcilerinin piyano dersi verdiği yıl sayısı değişkenlik göstermektedir. Her biri farklı olmak üzere; katılımcıların 2'si 5-10 yıl, 7'si 20 yıl ve üzeridir piyano eğitimi derslerini yürütmektedir. Piyano eğitimcilerinin 7'sinin ana çalgısı piyano ve 2'sinin ana çalgısı diğer çalgılardır. Çalışma grubunun demografik bilgileri Tablo 1'de sunulmuştur.

**Tablo 1. Çalışma Grubu**

| Demografik Özellik      | Kategori                | n |
|-------------------------|-------------------------|---|
| Toplam Katılımcı        | -                       | 9 |
| Cinsiyet                | Kadın                   | 3 |
|                         | Erkek                   | 6 |
| Eğitim Durumu           | Yüksek Lisans           | 4 |
|                         | Doktora                 | 5 |
| Mesleki Deneyim         | 6-10 yıl                | 1 |
|                         | 11-15 yıl               | 1 |
|                         | 21 yıl ve üzeri         | 7 |
| Akademik Kadro          | Araştırma Görevlisi Dr. | 1 |
|                         | Dr. Öğretim Görevlisi   | 2 |
|                         | Öğretim Görevlisi       | 4 |
|                         | Doçent Dr.              | 2 |
| Piyano Dersi Verme Yılı | 5-10 yıl                | 2 |
|                         | 20 yıl ve üzeri         | 7 |
| Ana Çalgı               | Piyano                  | 7 |
|                         | Diğer Çalgılar          | 2 |

### Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından araştırmanın amacı doğrultusunda piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumunun yeterliliğini belirlemeye ilişkin geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun oluşturulma aşamasında ilk olarak ilgili literatür taranmış ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalı piyano eğitimcilerinin, Piyano Eğitimi 2 dersi kapsamında hedeflenen kazanımlar doğrultusunda, eşlikli okul şarkılarına yer verilmesi durumuna yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla sorular oluşturulmuştur. Bu çerçevede form, piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumu, çalışmalarda karşılaşılan sorunlar ve müzik öğretmeni adaylarının eşlikli okul şarkılarını seslendirmelerinin mesleki birikime katkısına yönelik bilgi toplamayı planlayan 6 sorudan oluşmuştur. Görüşme formu taslağı ayrıca 5 uzman görüşüne sunulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Formun kapsam geçerliği uzman görüşleri ile sağlanmıştır. Araştırmanın verilerinin toplanabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Formun başında araştırma ile ilgili bilgiler verilmiştir. Hem görüşme esnasında hem de formda katılımcıların açık rızası alınmıştır. Formun birinci bölümünde piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumu ile ilgili 6 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerine yönelik 8 soru bulunmaktadır.

Veriler, gerekli izinlerin alınmasının ardından her piyano eğitimcisi için belirlenen gün ve saatte bir katılımcı ile çevrimiçi toplantı aracılığıyla, bir katılımcı ile e-posta üzerinden ve 7 katılımcı ile yüz yüze görüşülerek araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Görüşme öncesinde ilgili piyano eğitimcisi ile iletişime geçilerek araştırmanın konusu, amacı ile ilgili ön bilgilendirme yapılmıştır. Daha sonra piyano eğitimcilerinden gönüllü katılımcılar ile planlanan gün ve saatte görüşme yapılmıştır. Araştırma verilerinin derinlemesine çözümlenebilmesi için piyano eğitimcilerinin izinleri dahilinde görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Alınan ses kayıtları dinlenerek çıkarılan sonuçlar veri halinde sunulmuştur. Bu çalışma için gerekli olan etik kurul izni, 26.03.2024 tarihli ve 53 sayılı kararla alınmıştır.

### Verilerin Analizi

Araştırmanın amacı çerçevesinde problem ve alt problemler doğrultusunda veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz, araştırma tasarımı çerçevesinde teması daha önce belirlenmiş ve çeşitli tekniklerle toplanan verilerin özetlenmesini ve yorumlanmasını kapsayan nitel veri analizi çeşididir. Burada araştırmacı

gözlediği ya da görüştüğü kişilerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtabilmek için sıklıkla doğrudan alıntılara yer verebilir. Burada temel amaç elde edilen bulguların özetlenmiş ve yorumlanmış olarak verilmesidir (Aydın, 2018: 29). Bu bağlamda araştırma verileri araştırmanın problem ve alt problemleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Veri analizinde katılımcıların kimlikleri gizlenerek anonimleştirmek için her katılımcıya bir kod verilmiştir. Bu doğrultuda, piyano eğitimi veren katılımcılar “ÖE1” (Öğretim Elemanı 1), “ÖE2, ÖE3, ...” vb. şeklinde kodlanmıştır. Veriler katılımcıların ortak ya da benzer görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırmanın inandırıcılığının artırılması için bazı durumlarda doğrudan alıntı yapılarak, katılımcının görüşünün ardından parantez içinde kodu yazılarak görüşleri sunulmuştur. Ayrıca verilerin analiz sürecinde de uzman görüşü alınarak araştırmanın güvenilirliği artırılmıştır.

## BULGULAR

### Piyano Eğitiminde Eşlikli Okul Şarkılarına Yer Verilme Durumu

Katılımcılara “Piyano Eğitimi 2 dersinde eşlikli okul şarkılarına yer veriyor musunuz?” sorusu üzerine katılımcılardan 5’i (ÖE3, ÖE4, ÖE5, ÖE6, ÖE9) yer verdiğini, katılımcılardan 4’ü (ÖE1, ÖE2, ÖE7, ÖE8) yer vermediğini ifade etmiştir.

Piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer vermediğini ifade eden katılımcılar bunun nedenleri olarak; eşlik çalışmalarına ayrıca piyano ve eşlikleme dersinde yer verilmesini, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri sebebiyle piyano dersinde öğrencilerle ancak temel düzeydeki kazanımları edinmelerine yönelik çalışabilmelerini ve ders saatinin yetersizliğini, bunlara ek olarak güncel piyano dersi müfredatından kaynaklı yaşanan sorunları göstermişlerdir. Örneğin;

Okul şarkılarına eşlik çalışmıyoruz. Piyano derslerinde, genellikle dört farklı dönemden eserler çalışıyoruz.

Buna ek olarak etüt ve teknik egzersizler çalışıyoruz. Bunun için ekstra bir ders açmayı uygun gördük. Piyano Eğitimi ve Eşlikleme dersi olarak. Bunun dışında bireysel çalgılarda eşlik çalışmıyoruz. (ÖE1)

Piyano Eğitimi 1 ve Piyano Eğitimi 2 derslerinde eşlikli okul şarkılarına yer vermiyorum. Çünkü öğrenciler, genelde bana denk gelen öğrenciler özellikle lisede müzik eğitimi almamış alan dışından diye tabir ettiğimiz öğrenciler oldukları için bu çocuklarla ancak temel piyano eğitimi üzerine çalışabiliyoruz. Bir de var olan bir program var. Bir yandan da sınav programımız var onu da yetiştirmeye çalışıyoruz. Bu yüzden eşlik içeriğine yer vermiyorum. (ÖE2)

Ayrıca piyano eğitimcilerinin, yer vermeme durumu hakkında ifade ettikleri bir başka görüş de şu şekildedir; Yer vermiyorum. Bu soruyu bence şöyle değerlendirmek gerekiyor, müfredatla ilgili bir sıkıntımız var. 2018’den önce farklı bir müfredat işliyorduk. 4 yıl piyano eğitimi dersi devam ediyordu. Bence iyi bir müfredattı. Ama 2018’den önce de eşlikli okul çalgıları adı altında yer vermiyordum. Şimdi de vermiyorum... (ÖE8)

Eşlikli okul çalgıları öğretmememin sebebi, çalışılacak bir literatürün olması bence; ana çalgı öğrencisi ise bu müfredatta biraz daha özgür davranıyorum. Şu anda da özgür davranıyorum. Dönemleri tanıtmak, dönem özelliklerini işlemek biraz daha öncelikli olarak benim tercihim. 2018’den sonra ise müfredat ne yazık ki değişti. Piyano dersi 1 saate indi. Gelen öğrenci yapısı itibarıyla ne yazık ki daha az yetenekli bir grupla karşı karşıyayız. Ancak oturuş, duruş, pozisyon, parmak bağımsızlığı, klavye hakimiyeti, ne çalışıyoruz bilgisi anlatılıp; bunun tonu ne diye sorup cevap alamadığım için müfredatın eksikliğinden diğer dersler de bunlar takviye olmadığından ancak bu kadar ilerleyebiliyoruz. (ÖE8)

Piyano Eğitimi 2 dersinde eşlikli okul şarkılarına yer verdiğini ifade eden katılımcılar; öğrencilerin öncelikle temel piyano çalma becerilerini geliştirmeye yönelik çalıştıklarını, sonrasında çeşitli müzik türleri kapsamında öğrencileri ile eşlik çalışmalarını gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin;

Evet yer veriyorum. Kriter olarak da tabii ki öğrenci düzeyine göre seçiyorum bunu. Ve halk türküleri olur, çocuk şarkıları olur, okul şarkıları olur, bunlara eşlik yaptırma konusunda da Piyano Eğitimi dersi içinde bir yol izliyorum. Tür olarak ise sadece okul şarkısına bağlı kalmıyorum, akor şifrelerini derecelerini harf akorları yazabilecek seviyeye geldikten sonra popüler melodiler de çaldırıyorum. Her farklı türden bir şeyler tanıması için farklı parçalar seçiyorum. (ÖE6)

Evet yer veriyorum. Öncelikle öğrencinin düzeyine uygun eserler belirliyorum. Ve öğrencinin öğrenme stiline uygun bir şekilde öğretme stratejisi belirliyorum. Ayrıca eşlik çalma dışında öğrencinin eşlik yazmasını da sağlıyorum. Piyano eğitimi dersimizi 4 yıla çıkardık ve 3. Sınıfın 2 dönemi de eşlik dersini kapsıyor. Şu anda eski müfredattan devam eden 3. ve 4.sınıflar, facia. Piyanonun bir yıl ile sınırlandırıldığı, işitmenin bir yıl ile sınırlandırıldığı öğrencilerimizi biz kayıp nesil diye nitelendiriyoruz... bu çok ağır bir bedel. (ÖE4)

Katılımcılara, 1. alt problem çerçevesinde “Eşlikli okul şarkılarının seslendirilmesi kapsamında kullandığınız kaynak nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların 4’ünün (ÖE3, ÖE4, ÖE6, ÖE7) Birol Işıkdemir’in Aşamalı Çok Tonlu Yöntem ve Eşlikleme kitabını ve katılımcıların hepsinin diğer yayınlanmış okul şarkıları ve/veya klasik bestecilerin eşliklerini kullandığı saptanmıştır. Katılımcılardan 4’ünün (ÖE1, ÖE2, ÖE7, ÖE8) eşlikli okul şarkılarının seslendirilmesine yönelik yaptırdığı çalışmaları; Piyano ve Eşlikleme ve Eğitim Müziği Besteleme dersleri kapsamında yaptırdığı ifade edilerek kullanılan kaynakları belirtmiştir. Piyano eğitimcilerinin ifadeleri aşağıdaki gibidir;

Saip Egüz’ün Halk Türküleri ve Okul Şarkıları kitabı var. Onun piyano eşlikleri biraz daha rahat ve kolay. Onun dışında şan için yazılmış Gülşen Şimşek’in kitabını kullanıyorum. Klasik bestecilerin eserleri, kolaylaştırılmış lied eşlikleri kullanıyorum. Ama genel olarak ben çok kullanmıyorum. Bu derslerin ana çalgılarının hocaları buralara yönlendiriyor öğrencileri. (ÖE1)

Kullandığım kaynak Birol Işıkdemir'in temel eşlik aşamalı çok tonlu öğretim yöntem tekniğine dayalı bir çalışma. Bu çalışmayı kullanıyorum. Bu çalışmanın içinde temelde piyano eğitiminde kullandığımız Czerny etüdün içinde yer alan akor bağlantıları ve buna dayalı bazı figürler var. İlk başlarda kullandıkları bazı sol el figürleri ile öğrencilere çok basit, en baştan, etüt eğitimini alan bir öğrenci buradaki figürleri kullanabilir. Çok basit parçaları, okul şarkılarını mesela karga ile tilki gibi uyarlanmış bir parça veya farklı parçaları ve bu çocuk şarkılarına eşlik edebileceği şeklinde burada çalışmalara başlıyoruz. (ÖE3)

“Muammer Sun 50. yıl kitabını, Saip Egüz'ün kitaplarını kullanıyorum. Kendim yazıyorum ve Milli Eğitim Bakanlığının kitaplarını kullanıyorum.” (ÖE5)

Birol Işıkdemir'in Aşamalı Çok Tonlu Yöntem ve Eşlikleme kitabını kullanıyorum çoğunlukla başlangıçta. Sonrasında aday zaten akor şifrelerini okuyabildiğinde piyanoda nasıl basması gerektiğini öğrendiğinde tek başına piyano çalarken sol elini bas gibi kullanmalı sağ elini akor eşlik gibi kullanmalı veya başka arkadaş grubuyla birlikte çalışıyor ise bir basçı bir davulcu var ise piyanoda nasıl bir voiceing kullanması gerekiyor gibi uygulamalı olarak örneklendiriyorum. Başlangıçta bir metot kullanmak önemli ancak sonrasında öğrenci zaten akor şifrelerini analiz yapmayı öğrendikten sonra olay repertuvar geçmek oluyor bence. (ÖE6)

Birol Işıkdemir'in kitabını kullanıyorum. Bunun dışında eğer hazır eşliklerden faydalanacaksam Selçuk hocaların piyano eşlikli marşlar kitabını kullanıyorum. Okul şarkıları, marşlar, halk türküleri piyano eşlikli kitaplardan ve Mari Barsamyan'ın kitaplarından faydalaniyorum. Ve ayrıca hazır içinde eşliklerin yazıldığı çocuk şarkıları kitaplarını kullanıyorum. Muammer sunun kitaplarını kullanıyorum. Ne Mutludur Yaşamak kaynağını kullanıyorum. (ÖE4)

Bir kaynak kullanmıyorum. Kendi armoni bilgilerimle ilerliyorum. Eğer öğrencinin çok eksiği varsa bu anlamda sol el bağlantılarını öğrenmesi için literatür bazında bir kaynak kullanmıyorum sadece bu bağlantıları daha iyi anlamasıyla ilgili olarak Memduh Özdemir'in armoni kitabını kullanıyorum. Genelde kendim anlatmayı tercih ediyorum. (ÖE8)

“Kaynaklar eskisinden daha çok. Birol Işıkdemir'in bu camiaya katkısı çok büyük, çok güzel kazanımlar sağladı. Genelde onun kitabını kullanıyorum. Onun yanı sıra diğer piyasada ne var ise hepsini kullanmaya çalışıyorum.” (ÖE7)

“Muammer Sun piyano eşlikli okul şarkıları ve çeşitli kaynaklar derlediğim eşlikli marşları kullanıyorum.” (ÖE9)

Katılımcıların 1.alt problem kapsamında piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumu hakkında ayrıca belirtilmek istenen görüşleri meslek hayatına yardımcı olacağı, eşlikleme hususunun müfredatta daha fazla yer alması gerektiği şeklinde olmuştur. Örneğin;

Her şey okulda öğrenilmiyor. Meslek hayatında da öğrenmeye devam ediyorlar. Bazen insanlar meslek hayatlarında kendi kendilerine bazı şeyleri doğru da öğrenmeyebilirler. O yüzden okulda bazı temel şeyleri öğrenmeleri aslında çok daha yararlı olacaktır. Mesela Armoni dersinde, eşlikleme konusu da var yanlış hatırlamıyorsam, derste en azından çok basit eşliklere nasıl armonizasyon yapılacak, eşlik modelleri ne olabilir gibi konular öğretilir. Ben bu dersin eksikliğini bazı öğrencilerle tamamlama şansı buluyorum. Eğitim müziği besteleme dersinde öğrencilere okul şarkısı besteletiyorum. Onlara piyano eşliklemeyi ve hangi akorun uygun olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Sonuçta o öğrencilerde şuna rastlıyorum; piyano eşlikleme konusunda ilerlemiş olarak görüyorum. (ÖE2)

Eşlikleme ile ilgili derslerin her sene her dönem aktif olarak açılması gerekmektedir. İşin temelinde bu yatıyor. İnsan özellikle okul öncesi dönemde çocuk şarkıları söyleyerek tampere sistemini kulağına oturtuyor. Çok önemli bir yeri var. Ve belki de müfredatta biraz daha fazla olması gerekiyor. Hem çalma hem eşlik yazma meselesi. Ve hem de okul müziği eğitim müziği besteleme meselesini biraz daha yoğun kullanılması özellikle müfredat sisteminde önemli olabilir. (ÖE1)

### **Eşlikli Okul Şarkılarının Çalışılmasında Karşılaşılan Sorunlar**

Katılımcılara, eşlikli okul şarkıları çalışılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin sorular sorulduğunda, katılımcıların (ÖE3, ÖE6, ÖE7, ÖE9) görüşleri öğrenci seviyesi, ders süresinin yeterli olmayışı, öğrenme stilleri farklılığı, armoni bilgisi eksikliği şeklinde olmuştur. Örneğin;

Sorunlar var tabii ki. Çünkü öğrencinin seviyesi bu konuda çok önemli. Artı olarak sadece piyano dersi ile sınırlı kalmıyor. İtme dersi, Armoni dersi ve buna benzer dersler Türk Müziği Çok Seslendirme gibi diğer dersler de aslında iç içe. Tek başına piyano eğitimi dersi kapsamında olması gereken bir şey değil bence bu süreç... (ÖE6)

Öğrenci daha önce piyano eğitimi almadıysa veya güzel sanatlar lisesi mezunu olarak buraya gelmediyse önce sıfırdan çalgı eğitimine başlandığı için piyano eğitimine başlandığı için bir süreç gerekiyor. En kötü ihtimalle bir yıl temel piyano becerilerini kazanması gerekiyor adayın. Ondan sonra ancak bu eşlikleme olayına geçilebiliyor. Öğrencinin seviyesi de önemli, dersin süresi de önemli. Bu gibi detaylar mühim... (ÖE6)

Karşılaştığımız sorunlar şu şekilde; piyasada gerçekten zor eşlikler de var ama artık yeni yeni yazılan kitaplarda kolay eşlikler de var. Öğrencinin seviyesi eğer iyi ise hiçbir sorunla karşılaşmadan bu eşlikleri yapabilir. Ama öğrencinin seviyesi biraz altındaysa bu eşlikleri çalmada çok zorlanmaktadır. Yani bu da yine bizim

programımızla ilgili. Geçmiş dönemde sadece bir yıl piyano eğitimi dersi koydular ve hiçbir öğrenci bir okul parçasına eşlik yapabilecek düzeyde buradan mezun olmadı. Bu da acı bir gerçek. (ÖE7)

“Eşlik çalışırken öğrencilerin önceki öğrenimlerinde edindikleri donanımın seviyesi, piyano seviyeleri ve fiziki sınırlamalar gibi etkenler zaman zaman öğrencilerin başarılarını olumlu ya da olumsuz etkilediği için bu etkenler öğrenci başarısını sağlamada zorlayıcı olabilmektedirler.” (ÖE9)

Tabii ki öğrenci seviyesi bunda en önemli etken. Çünkü bireysel farklılıklar var her öğrencinin eğitimi, piyanodaki beceri düzeyi farklı. Temel eğitimi olsa bile bunların öğrenme stilleri her öğrencide farklı olduğu için görsel öğrenme stiline sahip bir öğrencinin ve dokunsal öğrenme stiline sahip bir öğrencinin piyanoda eşlik edebilme düzeyleri işitsel öğrenme stiline sahip olan öğrenciden farklı oluyor. (ÖE3)

Katılımcıların, piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarının çalışılmasında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri; öğrencileri ile haftada bir günden daha fazla çalışmak (ÖE6), öğrencinin öğrenme stiline uygun stratejiler ile ilerlemek (ÖE3), müziği iyi dinlemelerini ve metronom ile çalışmalarını sağlamak (ÖE1) şeklindedir. Örneğin;

Çözüm için ise ben genelde haftada bir günden daha fazla görüyorum öğrencilerimi. Piyano dersi dışında armoni derslerini de ben yürütüyorum. Armoni dersinde de ona göre akor, derece, şifre yazdırma okuyabilme bunları piyanoda seslendirebilme gibi konuları da işliyorum. Çünkü bir müzik öğretmeni adayında ileride meslek hayatına atıldığında en çok kullanacağı şeyler aslında piyanodaki işlevsel beceriler. Kendimce bu gibi çözümler üretiyorum. (ÖE6)

“Öğrencilerin bu çalışmalara daha fazla zaman ayırmaları ve eşlik ettikleri parti ile birlikte uyum yakalayabilmeleri için birlikte çalışmalarına yönlendiririm.” (ÖE9)

“Öğrenme stillerinden yola çıkarak çocuklara nasıl öğrenmesi gerektiği konusunda nasıl çalışması gerektiği konusunda bilgi veriyorum. Öğrenme stillerini bilerek öğrencilere yaklaşıp öğrencilerin ona göre çalışmalarını anlatıp o şekilde yönlendirip çocukların daha başarılı olmalarını sağlamaya çalışıyoruz.” (ÖE3)

Bunun çözümü sıklıkla eşlik yapmak. Çünkü eşlik yapmak tecrübe ister. Var olan müziğe katılmak kolay bir iş değil. Özellikle solo çalmaya alışmış bir müzisyenseniz. Dolayısıyla ne kadar çok kişiye eşlik ederseniz bu işte o kadar gelişirsiniz. Ve müziği dinlemeyi öğrenirsiniz. Eşlik yapmanın birinci kuralı, müziği çok iyi dinlemektir. Burada öğrencilerin dinlemeleri, duymaları ve ona ayak uydurmaları gerekmektedir. Metronom açmaları gerekmektedir. (ÖE1)

Piyano eğitimcilerine 2. alt problem kapsamında, “Eşlikli okul şarkılarının seslendirilmesi kapsamında öğrencilerinize ders içi ve/veya ders dışı ikili çalışmalar (şan, koro, çalgı eşliği) yaptırıyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların 6’sı (ÖE1, ÖE3, ÖE4, ÖE6, ÖE7, ÖE9) ikili çalışmalar yaptırırken, katılımcıların 3’ü (ÖE2, ÖE5, ÖE8) ikili çalışmalar yaptırmamaktadır. Katılımcılar, eşikleme hususunda öğrencilere ders içi ikili

çalışmalar yaptırmamalarına yönelik, ders süresinin yetersizliği, öğrenci düzeyinin yüksek olmaması ve daha başarılı olan öğrenciler ile ders dışında bu çalışmaları yaptırdıkları şeklinde görüşler ifade etmişlerdir. Örneğin;

“Ders dışı yaptırıyorum. Özellikle bireysel çalgı piyanoda başarılı olan öğrenciler enstrüman eşliği yapıyorlar.” (ÖE1)

Okul şarkılarına aslında 2.sınıfta öğrencilere piyano eşikleme ile ilgili seçmeli ders açılıyor. Bu derste buna yönelik çalışma yapmayı özellikle bunla ilgili çalışmalar isteyen öğrenciler yönlendirmek daha mantıklı gibi geliyor. Bence bu konuyu öğrenmeleri önemli. Ama var olan programı yetiştirmemiz zor olduğu için ve zaman da yetersiz kaldığı için bu içeriğe yer vermiyorum. (ÖE2)

“Ben yaptırıyorum. Piyano yan çalgı olduğu için ana çalgı öğrencilerimiz de var. Çocuklarımızın ayrıyeten başka çalgıları da var. Örneğin bir öğrencim kemancı, derste başka bir arkadaşına eşlik ediyor. Ben bunu mutlaka yaptırıyorum.” (ÖE4)

“Hayır yaptırmiyorum. Herhangi koronun, çalgının eşliğini yaptırmiyorum. Düzeyleri zaten o kadar yüksek olmuyor. Sadece eşlik dersi ile ilgili kendi materyallerimizle ya da kendi yarattığımız ezgilerle çalışmalar yaptırıyorum.” (ÖE5)

Katılımcıların 2. alt problem kapsamında eşlikli okul şarkılarının çalışılmasında karşılaşılan sorunlar ve çözümleri için ayrıca belirttikleri görüşleri, müzik öğretmeni adaylarının eşikleme becerisini geliştirmeye yönelik çalıştırılmadığı ve piyano eğitimi dersinin bir yıl ile sınırlandırılmasının doğru olmadığı, piyanodaki işlevsel becerilere yönelik ders içi çalışmaların artırılması gerektiği, piyano eğitimcilerinin de eşlik hususunda kendilerini geliştirmeleri gerektiği şeklindedir. Örneğin;

Eğitim fakültelerinin müzik öğretmeni bölümleri bu konuyu düşünmeliler ve kafa yormalılar. Bir müzik öğretmenin çalgıdaki temel ihtiyaçlarını belirleyip içeriğin ona göre oluşturulması gerekiyor. Büyük üniversite, küçük üniversite diye bir kavram da artık kalmadı. Her üniversitenin seviyesi diplerde. Bu durumda klasik piyano eğitimi denilen öğretimle çocuğu Czerny, Bach, sonatın, sonat her neyse arasına sıkıştırıp bir çalgının mesleki yaşantısında yeri olmadığına aldığı eğitimin anlamı kalmıyor. Sonra bu durumda piyano eğitimi 1 yıla indirildiğinde gerekçe olarak ise şu gösterildi; müzik öğretmenlerine piyanoyu meslekteki yaşantılarında kullanıp kullanmadıkları sorulmuş ve yüzde 80'e yakını kullanmadıklarını belirtilmiş. Müzik öğretmenleri zaten kullanmıyor diye piyano eğitimi dersini 1 yıla indirmek hiç mantıklı değil. Kullanılmıyor ise de kullanabileceği teknikler mevcuttur. İçerik buna göre değiştirilirse bir sorun kalacağını düşünmüyorum. (ÖE4)

Ek olarak çalışmaya fayda sağlaması açısından, piyanodaki işlevsel beceriler ve bu gibi eşlik yapabilme bas partisi yazabilme armonik analiz yapabilme gibi konuların müfredatta daha fazla bulunması gerektiğini düşünüyorum. Birinci önerim bu. İkinci önerim ise hizmet içi eğitim tadında bir şey verilmesi. Yani her

üniversitede en az beş tane piyano hocası vardır müzik eğitimi anabilim dallarında. Ancak bu hocalar acaba bu eğitimi verebilme konusunda yeterliler mi? Belli bir seviyede klasik piyano eğitimi verilebiliyor ancak acaba kendileri eşlik yapabiliyorlar mı ki öğrencilere öğretebilsinler. Bu yüzden bu alanla alakalı hizmet içi eğitim, seminerler verilmesinin uygun bir öneri olacağını düşünüyorum. (ÖE6)

Piyano eğitimcileri, piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumu için programdan kaynaklı sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir. Müfredatını değiştirilmesi gerektiği ve programın yetersizliği şeklinde görüşleri bulunmaktadır. Örneğin;

Programlar değişti, başka başka yerlerde farklı programlar uygulanıyor. Orda bir eşlilik yok eskiden tek bir programda herkes aynı şeyi görüyordu. Eşlik konusu piyano derslerinde önemli, yani her yerde bir müzik öğretmeni için önemli olması görülen ve o öğrenciye o yaklaşımı mutlaka kazandırması planlanan dersler mutlaka olmalıdır. (ÖE5)

“Müfredatın yeniden düzenlenmesi gerekebilir. Piyano eğitimi dersi içinde hedefler doğrultusunda belki kısacık bir bölümün eşlik konusuna tamamen ayrılması gerekebilir.” (ÖE8)

Yıllardır bu işin içindeyim. Birçok zorluklar ile karşılaştık hala da karşılaşıyoruz. Geçmiş dönemde programlarımız yeterliydi, öğrencilerimizin çalışmaları yeterliydi. Jenerasyon değişmeden önce her öğrencimiz en azından piyanoya hakimdi. Bu yüzden de gözümüz arkamızda olmadan onları okullarına gönderebiliyorduk. Fakat şimdi maalesef jenerasyonun değişmesiyle birlikte artık programlar da gerçek anlamda onlara hitap etmiyor, bize de hitap etmiyor. Ve mezun olan müzik öğretmenlerinin çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bu da gerçekten acı verici bir durum kendi camiamız için. (ÖE7)

### **Müzik Öğretmeni Adaylarının Eşlikli Okul Şarkılarını Seslendirmelerinin Mesleki Birikimlerine Katkısı**

Piyano eğitimcilerinin tamamı müzik öğretmeni adaylarının eşlikli okul şarkılarını seslendirmelerinin mesleki birikimlerine katkısı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu doğrultuda öğretmenlik hayatlarında performans gerektiren çalışmalar olacağından hazırlıklı olabilme, duydukları şarkıya hemen eşlik yapabilme, işlevsel becerileri geliştirme gibi yönlerden eşlik çalmanın müzik öğretmeni adaylarına katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Örneğin;

“Kesinlikle sağlar. Öğretmenlik hayatlarında bu türlü performans gerektiren çalışmalara hazırlıklı olmaları ve öğrencilerini nasıl yönlendirecekleri konusunda fikir sahibi olmaları önemlidir.” (ÖE9)

Mutlaka katkı sağlamaktadır. Hatta en büyük katkı budur aslına bakarsanız. Çünkü müzik öğretmeni okula gittiğinde sınıfa girdiğinde tamamen sahaya girdiğinde genellikle ondan bir Haydn Sonat çalmaları istenmeyecek. Mutlaka pratik olarak gördüğü melodiye eşlik yapması istenecek. Piyano dersinin de müzik öğretmene katkısı da aslında literatürü taramak dışında budur. Çok önemli buluyorum bu konuyu. Duyduğu

şarkıya eşlik yapabilmeyi hemen sol el oluşturabilmeyi hemen bir eşlik tarzı benimsetmeyi çok doğru buluyorum. En önemli donanımlarından bir tanesidir. (ÖE8)

İlk önce piyano, biraz önce de değindiğimiz gibi piyanoyu adam akıllı kişi öğrenmesi lazım. Piyanoyu öğrendikten sonra zaten hiçbir sıkıntıya maruz kalmadan eşliğini yaparak bu çalışmaları sürdürecektir. Mesleki katkı müzik öğretmenine zaten, en önemlisi bu. Bir müzik öğretmeni ilk başta çalması gereken ana çalgı piyano olmalı. Günümüzde artık geçmiş dönemlerde bir piyano bulmak çok zordu okullarda. Şimdi ise erişmek çok daha kolay. Bu yüzden her okul aile birliği içinde piyano alabiliyor. Müzik öğretmenine bu çalgıyı kazandırabiliyor. Bir müzik öğretmenin ana çalgısı piyano olursa, bence eşlik yapmakta da hiç zorlanmayacaktır. (ÖE7)

Kesinlikle katkı sağlamaktadır. Çünkü okul şarkılarını eşikleme dediğimiz şey aslında piyanodaki işlevsel beceriler başlığının altında geçen bir alt başlık. Artistik beceriler bizim normal çaldığımız klasik dönem eserleri, barok dönem eserleri gibi performansa dayalı kısım. Ancak işlevsel beceriler diye geçen kısım piyano eğitiminde, eşlik yapabilme, bas partisini yazabilme, bir koroya eşlik yapma gibi konular olduğu için kesinlikle katkı sağlamakta ki bence asıl olması gereken şey bu. Çünkü biz müzik öğretmeni yetiştiriyoruz, sanatçı yetiştirmiyoruz. Kesinlikle katkı sağlamaktadır... (ÖE6)

“Mutlaka sağlamaktadır. Sağlamalıdır da yani buradaki aldığı eğitimi tabii ki burada bırakmamalıdır. Öğrencinin devam ettirmesi gerekir. Kendi piyanodaki becerisi arttıkça buradaki eşlik çalma düzeyi gelişecektir...” (ÖE3)

Biz müzik öğretmeni yetiştiriyoruz. Biz çalgılarını çalmaya çalışan o konuda bir seviye yapmaya çalışan ama genel olarak da bir müzik öğretmeni her konuda donanımlı olmasını sağlamaya çalıştığımız müzik öğretmenleri yetiştiriyoruz. Herkes piyano dersi alıyor, neden alıyor çünkü piyano çalgısı çok temel bir çalgı ve bir okul ortamında müzik derslerinde kullanılabilecek çok sesli ve çok faydalı çalgı. Tabii ki başka çalgılar da kullanılabilir; gitar da kullanılabilir, başka okul çalgıları da var ama piyanonun yeri bir başka. Bir piyano eğitimi alan müzik öğretmeni aday o çalgıyı iyi kullanmalı. Kendi programına odaklanmalı, kendini geliştirmeli fakat eşlik hususunu arka planda bırakmaması gerekmektedir. Kendini bu konuda yönlendirmelidir. (ÖE5)

## SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın amacı, problem ve alt problemlerine ilişkin ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bu kapsamda ilgili alanyazın çerçevesinde sonuçlar tartışılmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumu incelendiğinde; 9 öğretim elemanından 5'inin piyano derslerinde eşlikli okul şarkılarına yer verdiği görülmektedir. Ayrıca bu içeriğe yer veren öğretim elemanlarının, piyano eğitimi ders yılını artıran programlarda yer aldığı görülmektedir. 9 öğretim elemanından 4'ünün piyano derslerinde eşlikli okul şarkılarına yer vermediği görülmektedir. Piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilmeme nedenleri ise, genellikle belirli bir ders programına uyulması bağlamında sınav programını yetiştirmek ve ders süresinin kısıtlı olması olarak ifade edilmiştir. Piyano eğitimcileri öncelikli olarak ders kapsamında öğrencilere temel piyano becerilerini kazandırmayı amaçladıklarını ve eşlik hususuna zaman kalmadığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer veren piyano eğitimcilerinin, görevde oldukları üniversitelerin piyano eğitimini 4 yıla çıkardıkları görülmektedir. Başlangıçta temel piyano becerilerini geliştirip, öğrencilerin piyano beceri düzeyine göre eşlikli eserler çalıştırdıkları ve aşamalı olarak düzeyi artırdıkları belirtilmektedir. Öğrencilere eşlik çalma becerisinin, aynı zamanda eserler içinde armonik analiz uygulaması ile kazandırıldığı görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde Canakay (2007: 6), Çevik ve Güven (2011: 88), Özdemir (2018: 123) ve Kasap'ın (2005) benzer görüşlerde olduğu görülmektedir. Müzik öğretmeni adaylarına verilen geleneksel piyano eğitiminin temel odağı, solo repertuar ve teknik çalışmalar yoluyla artistik beceriler kazandırmaktır. Ancak, ilköğretim ve lise düzeyindeki öğrencilere okul müziği öğretmek, bu artistik becerilerin ötesinde fonksiyonel piyano yeterliliklerini de gerektirir. Nitekim, fonksiyonel piyano becerileri, öğretmenlerin piyanoyu müzik sınıflarında etkili bir pedagojik araç olarak kullanabilmelerini sağlayan pratik yetenekler bütünüdür (Kasap, 2005: 149). Piyano eğitimi, bireyin zihinsel, duygusal ve hareketle ilgili becerilerini bir bütün halinde geliştiren kapsamlı bir disiplindir. Bu eğitim sayesinde öğrencilerin müzikal tercihleri, işitsel yetenekleri ve genel müzikal becerileri olumlu yönde ilerlemektedir. Söz konusu bu gelişimler ışığında, müzik öğretmenlerinin piyanoyu sınıf ortamında etkin bir eşlik enstrümanı olarak kullanabilecek düzeyde öğrenmiş olmaları kritik bir mesleki yeterlilik olarak değerlendirilmektedir (Çevik ve Güven, 2011: 88). Özdemir (2018: 123), piyano eşlik becerisinin sadece çalgı eğitimiyle kazanılamayacağını, bu becerinin armoni ve form bilgisiyle desteklenmesi gerektiğini ve öğretmenlerin yazılı parti olmadan deşifreyle eşlik edebilme yetkinliğine sahip olmalarının önemini ortaya koymaktadır. Canakay (2007: 6) da bu görüşü destekler nitelikte, yetkin bir müzik öğretmeninden beklenen analiz yapma, eşlik yazma, icra etme, örnek eserler sunma ve yaratıcı etkinlikler düzenleme gibi kapsamlı görevleri sıralamaktadır. Alanyazındaki görüşlerin ve araştırmalardan elde edilen sonuçların mevcut araştırma sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Birinci alt problem bağlamında eşlikli okul şarkılarının seslendirilmesi kapsamında kullanılan kaynaklar incelendiğinde; piyano eğitimcilerinin genellikle aynı veya benzer düzeyde kaynak kitaplar kullandıkları görülmektedir. Aynı zamanda, piyano eğitimcilerinin armoni ve form bilgisini öğrenciye aktararak öğrencilere akorlar ve şifreler ile doğaçlama veya basit düzeyde eşlik yazdırarak bu hususta çalışmalar yaptırdıkları görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilere, Czerny etüt kitabını çalıştırıp sol elin eşlik yapması halinde sağ elin ezgiyi çalması alışkanlığının kazandırıldığı görülmektedir. Sol elin eşlik yapma durumuna, etüt kitabı ile alıştırılıp daha sonra öğrencilere armoni ve akor bilgisi ile kendi eşliklerini yapabilme durumuna getirilmeye çalışıldığı ifade edilmektedir. Diğer yandan öğrencinin seviyesine uygun kaynak kitaplardan başlayarak zamanla eşliklerin zorlaştığı ifade edilmektedir.

Alanyazında, Durmaz (2009: 6), eşlik derslerinin temel amacının, öğrencilere piyano eğitiminin yanı sıra Müziksel İşitme-Okuma-Yazma ile Armoni-Kontrpuan-Eşlik derslerinde edindikleri kuramsal ve uygulamalı bilgileri birleştirerek, okul şarkılarına hem doğaçlama hem de yazılı parti notalarına bağlı kalarak eşlik edebilme becerisi kazandırmak olduğunu ifade etmektedir. Kutluk’a göre (1996: 6) “Alberti bass” eşlik türü, her müzik öğretmenin başaraabileceği bir eşlik türüdür. Piyano, armoni ve eşlik derslerinin iş birliği ile, öğrencilerin bu yöntemde başarılı olmaları sağlanmalıdır. Kutluk’un (1996: 4) çalışmasının bulguları, öğrencilerin okul şarkılarına etkili bir şekilde eşlik edebilmeleri için armoni bilgisine, piyano teknik becerilerine ve deşifre yapma yeterliliğine sahip olmalarının kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir. Alanyazındaki araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, piyano eğitimcilerinin eşlik çalabilme becerisindeki en önemli kaynağın armoni bilgisi olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarının çalışılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin belirtilen görüşlerin çoğunlukla dersin kısıtlı zamanı, öğrencinin seviyesi, piyano eğitiminin bir yıl ile sınırlı kalması, öğrencinin öğrenme stilleri gibi etkenler ortaya çıkmaktadır. Piyano eğitimcilerinin ifadelerine göre, yalnızca piyano dersi, öğrencinin eşlikleme becerisini geliştirmesi için yetersiz olabilir. Piyano dersinin yanı sıra armoni, kontrpuan ve işitme derslerinin de gerekliliği vurgulanmaktadır. Piyano eğitimcilerinin, karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerinin de benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu çözüm önerileri; haftada bir saatlik piyano dersine ek bir ders saati ekleyip öğrenciyi haftada birden fazla dinlemek, öğrencinin öğrenme stiline farkında olup uygun bir strateji ile ilerlemek, öğrencinin sık sık eşlik çalışmasını ve özellikle metronom ile çalışmasını sağlamak ve Armoni dersinde öğrendikleri bilgileri eşlikleme becerisiyle birleştirmek şeklinde olmuştur.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında, eşlikli okul şarkılarının seslendirilmesi kapsamında öğrencilere ders içi veya ders dışı yaptırılan ikili çalışmalar hakkında görüşler incelendiğinde; piyano eğitimcilerinin çoğunluğunun ikili çalışmalar yaptırdığı fakat zamanın kısıtlı olması nedeniyle bu çalışmalara ders dışında veya seçmeli derslerde yer verdikleri gözlemlenmektedir. Bununla birlikte piyano çalma becerisi daha yüksek düzeyde olan öğrencilere, ikili çalışmalar yaptırılırken, bu hususta da öğrencinin düzeyinin önemli bir etken olduğu görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde, müzik öğretmeni adaylarının eşlikli okul şarkılarını seslendirmelerinin mesleki birikimlerine katkısına yönelik görüşler incelendiğinde; piyano eğitimcilerinin tamamı müzik öğretmeni adaylarının eşlikli okul şarkılarını seslendirmelerinin mesleki birikimlerine katkısı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu doğrultuda öğretmenlik hayatlarında performans gerektiren çalışmalar olacağından hazırlıklı olabilmek, duydukları şarkıya hemen eşlik yapabilmek, işlevsel becerileri geliştirme gibi yönlerden eşlik çalmanın müzik öğretmeni adaylarına katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak piyano eğitimcileri mesleki birikime katkısının olduğu, piyanonun bir müzik öğretmeni için ana çalgı olması gerektiği, önemli olan hususun bir müzik öğretmeni için piyanoda klasik eserlerden çok çocuk şarkılarına eşlik yapabilmesi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

İlgili alanyazına göre, okul müzik eğitiminde müzik dersi için bir eşlik çalgısına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacı derse giren öğretmen mezun olduğu okulda ana dalı veya ikinci bir dalı ne ise (keman, viyola, gitar, piyano) onunla karşılamaktadır. Ancak tüm öğrencilere hitap edebilmek, onların dikkatlerini üzerinde toplayabilmek ve ayrıca çokseslilik eğitimi ve ihtiyacını karşılamak için bir eşlik aracının olması gerekmektedir (Gülhan, 1990: 2).

Bunlara yönelik olarak Öztürk'ün (2001: 15) ifadelerine göre enstrüman ve enstrüman eğitimi, okul müziğinin ayrılmaz bir parçasıdır ve müzik öğretmenlerinin, müzik eğitiminin hedefleri doğrultusunda öğrenci davranışlarını şekillendirme sürecindeki en önemli destekleyicisidir. Öztürk (2001: 15), çalgı eğitiminin ses müziğini güçlendirdiğini, zenginleştirdiğini, öğrencilerde çokseslilik zevki geliştirdiğini ve sesleri tanıma hızını artırdığını ifade etmektedir. Bu nedenle, müzik öğretmenlerinin çalgı performanslarındaki yeterlilik düzeyi hem genel müzik derslerinin hem de özelde çalgı eğitiminin verimliliğini doğrudan etkilediği söylenebilir. Kutluk (1996: 9), ileri düzey piyano becerisine sahip bireylerin bestelenmiş eşliklerin yanı sıra okul şarkılarına doğaçlama eşlik etmekte zorlanmadıklarını belirtmektedir. Ancak araştırmacı, çeşitli sebeplerle piyano performansı yeterince gelişmemiş müzik öğretmeni adaylarının da sanatsal açıdan kusursuz olmasa dahi, eğitimsel açıdan işlevsel olacak şekilde okul şarkılarına temel düzeyde pratik eşlik yapabilecek yeterliliğe ulaştırılmaları gerektiğini savunmaktadır. Müzik öğretmenliği programlarında bulunan piyano, armoni ve eşikleme dersleri müzik öğretmeni adaylarının okul şarkılarına eşlik yapabilecek düzeye gelebilmesini de amaçladığı söylenebilir.

Müzik öğretmeni adaylarının piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilme durumuna ilişkin piyano eğitimcilerinin ayrıca belirttikleri görüşlerden elde edilen sonuçlarda; değişen müzik eğitimi müfredatından sonra müzik öğretmenin yeterliliklerinin azaldığı, eşlik çalma hususuna müfredat ve piyano ve armoni eğitimi içinde daha çok önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte piyano eğitimcileri piyanoda klasik bestecilerden eserler çalmanın da önemli olması durumu fakat meslek hayatı içinde çocuk şarkılarına eşlik yapabilmenin eğitiminin de olması gerektiği, ayrı eşlik derslerinin açılabilmesi ve piyanoda işlevsel becerilerin de öğrencilere kazandırılması gerektiği şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bir katılımcının görüşü, üniversitelerde hizmet içi eğitim bazında bir uygulama yapılabileceği çünkü piyano öğretmenliğinin yalnızca klasik eserler çalmak ve öğretmekle yeterli olmadığı, kendisinin de eşlik yapabilmesi ve öğretebilmesi gerektiği şeklindedir. Diğer yandan piyano eğitimcileri müzik öğretmenliği programının tekrar değişmesi ve geliştirilmesi gerektiği düşüncelerinin olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan piyano eğitimcilerinin görüşleri doğrultusunda; piyano eğitiminde eşlikli okul şarkılarına yer verilmesine etki eden faktörlerden biri olarak piyano ders yarıyılıının yetersiz olması gösterilebilir. Diğer yandan, ders içinde eşlik hususuna yer veren olduğu gibi yer vermeyen piyano eğitimcilerinin de olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte araştırmada ders içinde öğrencilerine eşlik çalıştıran piyano eğitimcileri olduğu gibi ders dışında eşlik çalıştıran piyano eğitimcilerinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerine ders içi ve/veya ders dışı eşlik çalıştırmayan piyano eğitimcileri bunun nedenini “öğrenci düzeyinin eksik görüldüğü” şeklinde ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin piyanodaki düzeyinin ve armoni-form bilgisinin eşlik çalıştırma açısından önem taşıdığı söylenebilir. Bu görüşlere ek olarak piyano eğitimcileri piyano düzeyi yeterli durumda olan öğrenciler ile eşlik çalışmanın daha kolay olduğu, armoni bilgisi iyi düzeyde olan öğrencilerin doğaçlama eşlik yapabilecekleri şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmada piyano eğitiminde eşlikli okul şarkıları seslendirilmesi için kullanılan kaynakların benzer kaynaklar olduğu; bu kaynakların öğrencinin seviyesine göre belirlendiği görülmüştür. Eşlik çalma hususunda karşılaşılan sorunlar piyano dersi süresinin yetersiz olması şeklinde ifade edilmiştir. Piyano eğitimcilerinin karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri ise öğrenciyi daha sık çalıştırmak ve müfredat değişikliği şeklindedir. Piyano eğitimcileri müzik eğitimi programlarında piyano dersine değil, ıstıme ve armoni derslerine de önem verilmesi ve eşliğe adapte edilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Eşlik çalmanın, meslek içinde

önemli bir yeri olduğu, piyano eğitimcilerinin ortak görüşleri arasındadır. Ayrıca piyano eğitimcilerinin görüşlerinde meslek hayatında çocuk şarkılarına eşlik yapabilmesi gerektiği ve iyi bir müzik öğretmeni olmak için bunun gerekliliği ifadeleri yer almaktadır. Aynı zamanda piyanonun meslek hayatında en çok başvurulması gereken ana çalgı olması gerektiği belirtilmektedir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; müzik eğitimi müfredatında eşlik hususuna piyano eğitimi dersi içinde ve seçmeli dersler kapsamında daha çok yer verilmesi gerektiği, piyanodaki eşlik çalmaya yönelik teknik becerilerin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerektiği, eşlik çalabilmek için armoni ve akor bilgisinin yeterli seviyede olması gerektiği bilgisi göz önünde bulundurularak; armoni derslerine de daha fazla önem verilmesi gerektiği, dolayısıyla armoni ve eşlikleme dersinin bir yıldan fazla olması gerektiği, piyano dersinin de aynı şekilde 4 yıla çıkarılması gerektiği, 2018 yılında değişen müfredatın tekrar gözden geçirilip değişmesi ve geliştirilmesi gerektiği, piyano eğitimcilerinin müzik öğretmeni adaylarını eşlik çalışmaya teşvik etmeleri, derslerinde eşlik çalma becerisine yönelik çalışmaları artırmaları gerektiği söylenebilir.

#### KAYNAKÇA/REFERENCES

- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60–71. <https://dx.doi.org/10.58830/ozgur.pub377>
- Babacan, D. ve Gökbudak, Z. S. (2011). Müzik eğitimi anabilim dallarında piyanoda eşlik dersi sürecinde caz armonisinin kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi. *Fine Arts*, 6(1), 93–113. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/186584>
- Batıbay, D. ve Aydınoğlu, O. (2006). Müzik öğretmenliği lisans programında yer alan "eşlik (korepetisyon)" dersinin öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24(24), 1–26. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2021>
- Bilgin, S. (1998). *İlköğretim okullarının 2. kademesinde müzik eğitiminde kullanılan şarkıların Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü çıkışlı müzik öğretmenleri tarafından piyano ile eşliklenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Canakay, E. U. (2007). *Aktif öğrenmenin müzik teorisi dersine ilişkin akademik başarı, tutum, özyeterlik algısı ve yüklemeler üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çevik, D. B. ve Güven, E. (2011). İlköğretim müzik öğretmenlerinin okul şarkılarına piyanoda eşlik yapabilme konusuna ilişkin görüşleri üzerine bir çalışma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(25), 86–98. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/854380>
- Dağdeviren, M. (2006). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda piyanoda eşlik eğitimi. A. Yayla ve F. Yayla (Ed.), *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu bildiriler kitabı* (311–315. ss.). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

- Durmaz, G. (2009). *Eşlik dersinin öğrencilerin piyano eşlik becerilerinin gelişimi üzerindeki etkileri (Gazi Eğitim Fakültesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erözkan, İ. ve Yokuş, H. (2021, 14–18 Nisan). *Yenilenen müzik öğretmenliği lisans programının piyano eğitimi yeterliliği açısından öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* [Sözlü bildiri]. 4. Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat ve Bilim Tarihi Sempozyumu, Muğla, Türkiye. Erişim adresi <http://www.febts.com/index.php/tr/arsiv-feb-2015>
- Gülhan, N. (1990). *Orta dereceli okullardaki müzik eğitiminde, piyanonun bir eşlik çalgısı olarak kullanılabilirliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kalkanoğlu, B. (2020). Piyano eğitiminde sol el: C. Czerny op.718 sol el etütlerinin analizi. *Turkish Studies - Education*, 15(3), 1939-1950. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.42789>
- Kasap, B. T. (2005). İşlevsel piyano becerilerinin müzik öğretmenleri için önemi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 149–154. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/77275>
- Kurtuldu, K. M. (2021). Piyano öğrencilerinin çalışma alışkanlıkları ile piyano dersi başarılarının karşılaştırılması. *The Journal of Academic Social Science*, 9(118), 1-12. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.51255>
- Kutluk, Ö. (1996). *Okul şarkılarına piyano ile eşlik yapabilme becerisinin geliştirilmesi üzerine bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özdemir, G. (2018). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda piyano ile eşikleme becerileri üzerine sistematik derleme çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 123–132. <https://dx.doi.org/10.5505/pausbed.2018.15428>
- Öztürk, G. (2001). *İlköğretim kurumlarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin çalgılarını kullanmadaki yeterlilik durumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Piji Küçük, D. (2015). Müzik öğretmenliği öğrencilerinin piyano eşliği alanındaki öz yeterlik algıları. *The Journal of Academic Social Science*, 3(16), 220-236. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.772>
- Sönmezöz, F. (2006). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğrenim gören lisans öğrencilerinin eşlik dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. A. Yayla ve F. Yayla (Ed.), *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu bildiriler kitabı* (26–28. ss.). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419–426. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/474049>
- Yeşilbaş Özenc, Y. (2022). Eğitim araştırmalarında durum çalışması deseni nasıl kullanılır? *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD)*, 1(2), 57-67. Erişim adresi <https://www.uenamad.elayayincilik.com/wp-content/uploads/2023/01/YASEMIN-YESILBAS-OZENC-1.pdf>
- Yokuş, H. (2005). *Ülkemizde Türk halk müziği kaynaklı piyano eserlerinin piyano eğitiminde uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.